

Státní závěrečné zkoušky
Komunitní krizová a pastorační práce – diakonika
(AR 2022/23; vytvořeno 30.9.2022)

Popis SZZ (podle akreditace):

Části státní závěrečné zkoušky (pro studenty, kteří byli přijati ke studiu do AR 2019/20 a později):

1. část: Mezioborová zkouška z komunitní krizové a pastorační práce

(Spojuje zkoušku z teologických předmětů: Teologie diakonie; Pastýřská péče; Profesní etika; a komunitně zaměřených předmětů: Organizace, sebeřízení a řízení lidí; Psychosociální krizová spolupráce; Mezioborová reflektovaná praxe.)

Počet kreditů nutných pro konání této části SZZ: 104 (po splnění všech povinností vyjma odevzdání diplomové práce).

2. část: Obhajoba diplomové práce

Počet kreditů nutných pro konání této části SZZ: 120

Průběh SZZ:

Student/ka si vylosuje jeden z osmi tematických okruhů SZZ. O vylosovaném tématu pohovoří nejprve teoreticky, poté se pokusí propojit teorii s reflexí své praxe, zpracovanou v portfolio z předmětu Reflektovaná mezioborová praxe (portfolio může mít s sebou). Zkoušející podle situace kladou doplňující otázky. Zkouška trvá cca 25 minut, dalších 5 minut je vyhrazeno na hodnocení a sdělení výsledku.

Hodnocení SZZ:

Předmětem hodnocení jsou prokázané teoretické znalosti v tematických okruzích SZZ, schopnost o nich hovořit, propojovat teorii s praxí, kriticky reflektovat a adekvátně reagovat na dotazy.

Okruhy ke SZZ z Komunitní krizové a pastorační práce – diakoniky

(AR 2022/23; vytvořeno 30.9.2022)

1) Teologie diakonie

Biblicko-teologické pojetí diakonie - základní termíny, biblické inspirace a modely, diakonie v raně křesťanském prostředí, diakonie ve středověku, diakonie v období reformace, počátky moderní diakonie v 19. století, současné podoby diakonické práce uvnitř církví i vně.

2) Pastýřská péče o jednotlivce a komunitu

Biblicko-teologická reflexe provázení druhého člověka dospíváním, krizí, nemocí, smutkem, stářím, umíráním. Základní nástroje duchovní péče (zpověď, rozhovor, návštěva). Specifika duchovní péče. Duchovní péče v komunitě.

3a) Etika v pomáhajících profesích

Etika jako reflexe lidského jednání, její povaha a cíle. Základní způsoby etického uvažování v závislosti na hodnotách, které sledujeme (např. etika založená na povinnosti, užitku, komunikaci, ctnostech) a principech, o něž se v nich opíráme (např. lidská důstojnost, svoboda, spravedlnost). Vztah etiky k pomáhajícím profesím, povolání, profesionalita, úcta k lidskému životu, role etických kodexů.

3b) Občanská společnost a lidská práva

Půdorys a význam občanské společnosti. Třetí sektor. Vývoj lidských práv v moderní době. Kořeny lidských práv v biblickém a teologickém myšlení. Možnosti a význam mimokřesťanského ukotvení lidských práv. Formy podpory občanské společnosti a práv vybraných zranitelných skupin a jednotlivců.

4) Organizace a její řízení

a) Nástroje a postupy k porozumění organizaci z perspektivy organizační kultury. Společenství (tým) jako systém; organizační kultura, její dimenze a vývoj, strategické řízení - poslání, hodnoty (G. Hofstede, S. Covey), Scheinův model organizační kultury; vytváření kultury organizace; reflexe případných krizí.

b) Dovednosti ve vedení a usnadňování změn - proces změny, odpor vůči změnám, role agentů změny, dovednosti ve vedení lidí, styly vedení lidí, typy lídrů, dovednosti v řešení konfliktů. Styly vedení, systém GRID, transformační vedení.

5) Komunita z pohledu teologie, sociologie, sociální a komunitní práce

Komunita jako společenství lidí založené na solidaritě a vědomí sounáležitosti, jako zdroj identity, jako rámec pro vytvoření určité míry konsenzu mezi aktéry, interakčních rituálů a konvencí. Typologie komunit, vlastnosti charakterizující komunitu, zplnomocňování komunity. Křesťanské společenství jako příležitost pro rozvoj lokálních komunit, sociálních vazeb, vzájemné pomoci a partnerství.

6) Společenství/komunita v krizi

Základní pojmy (komunita, krize), zdroje odolnosti a zvládání krize, postupy, intervence; uznání, podpora vzájemnosti; aktéři; poměření navržené intervence šifrovací mřížkou. Smysl psychosociální krizové pomoci – její cíle, východiska, zásady. Pyramida psychosociálního pomáhání.

7) Komunikační nástroje a dovednosti

Funkce komunikace, rozdělení komunikace (proxemický tanec), cíle komunikace, proces komunikace. Měkké dovednosti, zásady efektivní komunikace, asertivita – asertivní jednání, asertivní práva; facilitace, mluvení za sebe. Umění dojednat partnerskou spolupráci a partnersky jednat, dohody, kontraktování pro týmovou spolupráci.

8) Rituály v životě jednotlivce a společnosti

Základní pojmy: rituál, ritualizace, ritualismus. Základní kvality rituálů, jejich funkce, komponenty, typologie. Rituál a náboženství. Rituál a kultura. Proměny rituálů. Teorie přechodových rituálů (Gennep, Turner). Role rituálů v životě jednotlivce (např. rituály s nemocnými a umírajícími) a v komunitní a krizové práci (např. rituály po neštěstí). Křesťanské rituály (bohoslužba s večeří Páně ad.).

Základní literatura k přípravě na SZZ

1) Teologie diakonie

Ctirad Václav POSPÍŠIL: *Teologie služby*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

Pavel FILIPI: Nová paradigmata pro diakonii? *Teologická reflexe* 1 (2013), s. 24-33.

Karel ŠIMR: *Trojí diakonie: evangelická diakonie, křesťanská služba a diakonát v perspektivě teorie sociálních systémů*. Brno: CDK, 2019.

2) Pastýřská péče o jednotlivce a komunitu

Peter BUKOWSKI. *Budu s tebou... role Bible v pastýřském rozhovoru*. Jihlava: Mlýn, 2008. (Viz kurz na moodle: <https://moodle.etf.cuni.cz/moodle/course/view.php?id=62>)

Jaro KŘIVOHLAVÝ. *Pastorální péče*. Praha: Oliva, 2000.

Daniela VODÁČKOVÁ. *Krizová intervence*. Praha: Portál, 2020.

3a) Etika v pomáhajících profesích

Jan-Olav HENRIKSEN, Arne Johan VETLESEN. *Blízké i vzdálené. Etické teorie a principy práce s lidmi*. Brno: Sdružení podané ruce; Boskovice: Albert, 2000.

Jiří JANKOVSKÝ. *Etika pro pomáhající profese*. Praha: Triton, 2003.

Ondřej FISCHER. *Profesionalita, ctivosti a etika povolání*. Praha: Karolinum, 2021.

3b) Občanská společnost a lidská práva

Božena KOMÁRKOVÁ. *Lidská práva*, Eman 1997.

Petr JANDEJSEK – Zdeňka KOMBERCOVÁ. Lidská práva a sociální spravedlnost. In: Ondřej FISCHER – René MILFAIT, R. (eds.), *Etika pro sociální práci*. Praha: Jabok, 2008.

Karel B. MÜLLER. *Češi, občanská společnost a evropské výzvy*. Praha, Kroměříž: Triton, 2016.

Marek SKOVAJSA a kol. *Občanský sektor: Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál, 2010.

4) Organizace a řízení lidí

Geert HOFSTEDE, Gert Jan HOFSTEDE. *Kultury a organizace. Software lidské mysli: spolupráce mezi kulturami a její důležitost pro přežití*. Praha: Linde, 2006.

Růžena LUKÁŠOVÁ. *Organizační kultura a její změna*. Praha: Grada 2010.

Zuzana HAVRDOVÁ, Jiří ŠAFR, Olga ŠMÍDOVÁ MATOUŠOVÁ a Ingrid ŠTEGMANNOVÁ. *Organizační kultura v sociálních službách jako předmět výzkumu*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2011.

5) Komunita z pohledu teologie, sociologie, sociální a komunitní práce

Alice GOJOVÁ. *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně-sociální fakulta, 2006.

Jaroslava ŠTĀSTNÁ. *Když se řekne komunitní práce*. Praha: Karolinum, 2016.

Jan VĀNĚ. *Komunita jako nová naděje? Náboženské (ne)institucionalizované komunity z pohledu sociologie náboženství*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2012.

6) Společenství v krizi

Bohumila BAŠTECKÁ a kol. *Psychosociální krizová spolupráce*. Praha: Grada Publishing, 2013.

Bohumila BAŠTECKÁ. *Týmová supervize*. Praha: Portál, 2016.

Monika ULRICHOVÁ. *Hledání smyslu ve smrti a umírání*. Ostrava: Moravapress, 2014.

7) Komunikační nástroje a dovednosti

Zbyněk VYBÍRAL. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2009.

Joseph A. De VITO. *Základy mezilidské komunikace*. Praha: Grada, 2008.

Milan MIKULÁŠTÍK. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada, 2010.

8) Rituály v životě jednotlivce a společenství

Tabita LANDOVÁ, Michaela VLČKOVÁ. Člověk a rituál. In: Ivana Noble, Zdenko Širka (ed.). *Kdo je člověk: Teologická antropologie ekumenicky*. Praha: Karolinum, 2021, s. 89-106.

Pavel FILIPI. *Pozvání k oslavě. Evangelická liturgika*. Praha: Kalich, 2013.

[Gerard LUKKEN. *Rituals in Abundance: Critical Reflections on the Place, Form, and Identity of Christian Ritual in our Culture*. Leuven; Dudley, MA: Peeters, 2005.]